

Boeken

Bij een beschrijving van het bruto binnenlands product (bbp) en zijn geschiedenis bestaat het gevaar dat deze verzandt in een gortdroge opsomming. Ook is het erg verleidelijk om vooral te wijzen op wat er mis mee is. En hoe economen toch zo dom kunnen zijn om zo'n beperkte indicator te gebruiken.

Diane Coyle omzeilt deze valkuilen met verve. Haar al in 2014 verschenen boekje over het bbp straalt precies uit wat de titel zegt, namelijk een korte en liedevolle beschrijving van het bbp: waar het bbp vandaan komt, wat het inhoudt, wat de tekortkomingen zijn. Kort en krachtig in 145 pagina's. Aanzienlijk korter dan de bijbel voor de Nationale Rekeningen, de SNA2008, die 662 bladzijden telt. En dit is dan nog exclusief de bijlagen.

Het boek heeft veel aandacht gekregen in de media en er zijn ook al zeer veel recensies verschenen. Daarnaast zijn er de afgelopen jaren verschillende andere boeken verschenen die min of meer over het bbp en zijn geschiedenis gaan. De discussie over het bbp als welvaartsbegrip heeft wellicht mede hierdoor ook de Nederlandse politiek bereikt. Op dit moment is een vaste Kamercommissie bezig om na te denken over het bredere welvaartsbegrip. U raadt vast wel wie daar recent bij op bezoek is geweest.

Kortom, je zou bijna denken dat er wat aan de hand is als het gaat om het hanteren van het bbp voor met name het beleidsdebat. Voor de ingevoerde lezer-economen die iets van Nationale Rekeningen op de universiteit hebben gehad (wordt dat eigenlijk nog gedaan?) zou veel van de informatie in al deze boeken niet nieuw moeten zijn. Hoofdstukken over wat het bbp is, de inkomens-, bestedings- en productiebenadering, de problemen met het meten van prijzen, de tekortkomingen van het bbp, allemaal informatie die al decennialang bekend is.

Wat wellicht nieuw is, en ook aardig om na te lezen, is hoe het komt dat het bbp de statistiek is die het is en waarom het in de naoorlogse wereld zo dominant is geworden in het economische beleidsdebat. Tot voor de Tweede Wereldoorlog werd in de economische theorie 'de economie' gelijkgesteld aan de private sector. Dat was bij grote publieke uitgaven aan oorlog niet handig: het betekende een krimp

Auteur: **Diane Coyle**

Titel: **GDP: a brief and affectionate history**

Uitgever: **Princeton University Press**

HANS STEGEMAN

Hoofd speciale projecten bij Rabobank

van 'de economie' ten gunste van de overheidsbestedingen. Vlak voor de Tweede Wereldoorlog werd mede daarom besloten dat overheidsuitgaven ook tot 'de economie' behoren. En dus tot het bbp. Het concept was in wezen een oorlogsuitvinding. En de dominantie, met name in beleid, ontleent het vooral aan het feit dat het opzetten van de Nationale Rekeningen gelijktijdig plaatsvond als de Marshallhulp, die op haar beurt weer was geïnspireerd op het gedachtegoed van Keynes: om Europa opnieuw op te bouwen, waren cijfers nodig die net door de Verenigde Naties op een systematische manier waren opgezet. Deze geschiedenis van het bbp helpt om te begrijpen dat het bbp ook maar een construct is. Geen heilige graal.

Zoals in alle boeken over het bbp wordt er vooral veel aandacht be-

steed aan de Amerikaanse (Kuznets) en Engelse (Colin Clark) pioniers van de Nationale Rekeningen. De Nederlandse pionier, Jan Tinbergen, krijgt een paar regels. Terwijl Nederland mede door het werk van Tinbergen nagenoeg even vroeg was met het maken van Nationale Rekeningen. En hij de pionier was om die verzamelde cijfers ook modelmatig te gebruiken en ermee te voorspellen. Dit is zelfs een van de belangrijkste redenen geweest waarom het bbp in het centrum van de beleidsdiscussie staat.

Het bbp meet niets anders dan economische activiteit voor zover dit markttransacties zijn en geen welzijn, brede welvaart of iets dergelijks. Toch worden de problemen met dit meten groter. Coyle stipt met name de toenemende complexiteit van de economie, het toenemende aandeel van producten en diensten zonder (marginale) prijs, en het niet meenemen van voorraden, als oorzaken aan.

Toch houdt Coyle enigszins verrassend vast aan het bbp als "helder licht dat schijnt door de mist". Dit komt wellicht doordat ze vrij weinig aandacht besteedt aan alternatieven voor het bbp. Coyle claimt dat economische groei een sterk verband heeft met welvaart. Die claim onderbouwt ze niet uitgebreid. Er is inmiddels meer dan voldoende onderzoek dat aantoonde dat dit verband lang niet meer altijd opgaat, zeker voor rijke westerse landen. Meer ruimte voor alternatieven of aanpassing van het bbp had in dit boekje wel gemoegen. Anders verwordt het bbp toch echt tot een dwaallicht.